

Keşfedilmemiş Bir Tarih Kaynağı: KADİM SÜRYANİ PATRİKLİĞİ DEFTERLERİ

*Dr. Abdülmecit Mutaḡ¹
Dr. Ömer Karakaş²*

Giriş

Osmanlı devleti, yönetimi altında yaşayan halkı (*tebaʿa*) etnik kökenlerine göre değil, mensubu bulundukları dinsel-mezhebine göre sınıflandırmıştır.

Tebaʿa, temelde iki kategoriye ayrılmıştır:

Birincisi Osmanlı devletinin aslî unsuru olan Müslümanlar (*Müslim*).

İkincisi ise Osmanlı devletinin egemenliğini kabul eden ve onun garantörlüğü altında yaşayan müslüman olmayanlar (*Gayr-i Müslim*).

Ancak gayr-i müslimler tek bir dine mensup olmayıp Yahudiler ve Hristiyanlar'dan oluşmaktadır. Hristiyan olan Rumlar ve Ermeniler olarak iki ayrı grup olarak kabul edilmişlerdir: Böylece, adına "Osmanlı Millet Sistemi" denilen bu sınıflandırmaya göre halk; İslam Milleti, Yahudi Milleti, Rum Milleti ve Ermeni Milleti olarak dört gruptan oluşmaktadır.

Devlet tarafından resmen ve özellikle yapılan bu sınıflandırmanın mentalitesi, her topluluğun birer dini (*şerʿi*) Hukuk Sistemi'ne *tabiʿ* olmalarıdır.³

Gayr-i Müslim topluluklar, – yeni bir kilise inşa edememeleri veya eski kiliseyi tamir için izin istemeleri gibi bazı kısıtlamalar uygulansa da – kendi dinlerini yaşayabiliyor, kendi Medeni Hukukları'nı uygulayabiliyorlardı. Ayrıca her topluluk kendi dini liderlerini seçebiliyordu ve devlet de onu resmen tanıyordu.

Osmanlı devletinin egemenliği altında yaşayan Hristiyan topluluklardan birisi de Kadim Süryani (*Süryani-i Kadim*) topluluğudur. Bu topluluğun da bir ruhanî lideri (*patrik*) ve Diyarbekir Eyaleti'ne bağlı Mardin Sancağı'nda bir makamı (*Patrikhane*) vardır.

Patriklik makamınca topluluğun her tür konusuyla ilgili muhtelif kurum ve şahıslarla yapmış olduğu yazışmalar defterlere kaydedilirdi.

Bu yazının amacı, yakın dönem tarihiyle ilgili önemli bir kaynak olan bu defterleri tanıtmaktır.

Kadimden Günümüze Süryaniler

Süryaniler, inanç olarak ekümenik Antakya Patrikhânesi'ne mensup, günümüzde de tarihî Antakya Patrikhânesi'ni temsil eden, hristiyanlığın en eski (*kadîm*) topluluklarından.

VI. yüzyıla kadar Doğu Hristiyanlığı'nın merkezi durumunda olan kilise, bir taraftan kendi içindeki dini çekişmelerden, diğer taraftan da Bizans Kilisesi'nin uyguladığı

¹ abdulmecidmutaf234@gmail.com

² o_karakas45@hotmail.com

³ İliber ORTAYLI, "Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi", TÜRKLER, c. 10, Ankara, 2002, s. 217.

baskılar yüzünden her geçen gün zayıflamış, nihayet İslam Dini'nin bölgede hakim olması ile mensuplarının büyük bir bölümünü kaybederek bugünkü durumuna gelmiştir.

Süryani Kadim Patrikhanesi Defterlerinin Adedi ve Tarihleri

Kadim Süryani patrikliğine ait bu defter serisi kısaca; Süryani topluluğunun dini ve siyasi yöneticisi ve temsilcisi olan patriklik makamınca 1887-1952 yılları arasında muhtelif kurum, kuruluş ve kişilerle yapılmış ve topluluğa ait her tür konuyu içeren yazışmalarla dilekçelerin aynen kaydedildiği defterlerdir.

Bunlardan yazışmalara ait defterler 1887-1921 arasını oluştururken, dilekçelere (*arzuhal*) ait defterlerde bu tarih 1952'ye kadar uzamaktadır.

Şu anda Amerika'daki '**Hill Monastic Manuscript Library**' kütüphanesinde bulunmakta⁴ olan defterlerin kaynağı Mardin'deki "Kırk Şehitleri Kilisesi Kütüphanesi" olarak gösterilmiştir.

Toplam 17 aded olup kütüphane tarafından 855'ten 871'e kadar numaralanmış⁵ olan defterlerin yazışmalara ait olan 14 adedinin ilk sayfa ile son sayfasındaki kayıtlara göre tarihleri şöyledir:⁶

Defter no	Başlangıç ve bitiş tarihi
855	17 Şubat 1887–17 Şubat 1895
856	17 Mart 1889–15 Mart 1891
857	10 Haziran 1895–3 Eylül 1896
858	4 Eylül 1896–4 Temmuz 1897
859	21 Ekim 1896–2 Aralık 1899
861	29 Mart 1908–18 Ekim 1915
862	6 Aralık 1902–24 Şubat 1907
863	22 Nisan 1919–3 Ekim 1920
864	29 Eylül 1920–15 Nisan 1922
865	25 Nisan 1910–10 Nisan 1912
866	28 Mart 1912–7 Kasım 1916
868	13 Mart 1918–15 Mart 1928
869	21 Mart 1911–2 Haziran 1920

Aşağıdaki defterler ise geniş bir tarih aralığında olup halkın verdiği dilekçeleri içermektedir:

867	7 Eylül 1917–17 Nisan 1930	Osmanlıca, Arapça ve Süryanice ile yazılmış arzuhaller
870	6 Haziran 1914–1 Haziran 1948	Çoğu Arapça ve Süryanice ve Zafaran Manastırı dışındaki makamlara da yazılmış arzuhaller

⁴ <https://www.vhmml.org/readingRoom>

⁵ Adı geçen kütüphane tarafından yapılan bu tasnifte 860 numaralı bir defter bulunmamaktadır.

⁶ Defterlerin düzenli bir kronoloji takip etmiyor olması, yanlış numaralanmış olmasından veya bazı sayfalarının kaybolmuş olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bazı defterler, muhtemelen yanlış ciltlenmesinden kaynaklı yine kendi içerisinde de kronoloji takip etmemekte olup karışık durumdadır. Transkribe çalışmamız esnasında defterlere sayfa numarası verirken görüldüğü şekle itibar edilmiştir.

871	1 Aralık 1930–9 Şubat 1952	Osmanlıca, Süryanice, Arapça. Başka makamlara da yazılmış dilekçeler
-----	----------------------------	--

Defterlerin Arşiv Değeri

Bu defterler, Süryani tarihi için, kapsadığı döneme ait çok önemli bir arşiv oluşturmaktadır. Günlük olarak gelişen hemen her olayla ilgili olan yazışmalar, topluluk hakkında dini, siyasi, adli, idari, hukuki, mali gibi pek çok konuda bilgi içermektedir.

Defterlerdeki kayıtların diğer önemli bir yönü de, çoğunun tek nüsha olmasıdır. Patrikhanenin; başkent İstanbul'da bulunan saray, bakanlıklar ve diğer kurumlara yazdığı yazıların birer nüshasını bugün Osmanlı Arşivi'nde bulmak mümkündür.

Fakat bunların dışında kalan; yani patrikliğin vilayet, kaza ve nahiye yöneticileriyle yapmış olduğu yazışmalar ve topluluğun kendi iç yazışmaları; yani başkentteki Patrik Vekaleti'ne, çevre vilayet ve kazalarda bulunan vekillere, bazı şahıslara ve hatta yabancı ülke sefaletlerine yazmış oldukları yazılar tek arşiv nüshasıdır.

Patrikhane defterleri Osmanlı tarihi ve arşivleri için de önem arz etmektedir. Şöyle ki: Bilindiği üzere, altı asır boyunca Anadolu'da ve diğer coğrafyalarda yaşamış yaklaşık kırk kadar ülkenin ve çok sayıda etnik topluluğun tarihini içeren Osmanlı Arşivleri dünyanın önemli tarih kaynaklarından biridir.

Ancak, defter ve belgelerden oluşan bu arşiv dokümanları sadece merkez arşividir. Yani başkent İstanbul'daki başta saray olmak üzere tüm resmi kurumların birbirleriyle, vilayetlerle ve dış ülkelerle yapmış oldukları yazışmalardır.

Bu arşivde mahalli kayıtlar, yani vilayetlerin kendine bağlı kazalarla veya diğer vilayetlerle yapmış oldukları yazışmalar bulunmamaktadır.

Patrikhane defterleri ait olduğu yıllar arası bir dönem için – Süryani merkezli de olsa – mahalli arşivlerdeki boşluğun bir kısmını da olsa doldurmakta ve bölgede meydana gelen adli, idari, siyasi, sosyal ekonomik ve benzeri konularda başka yerde bulunamayacak bilgiler vermektedir.

Defterlerin Diplomatik Özellikleri

Osmanlı bürokrasisindeki belge çeşitlerinden pek çoğuna Patrikhane defterlerinde de rastlamak mümkündür. Yazışmalardaki belge türleri; *şukka*, *tezkere*, *i'lam*, *mazbata*, *ilmu-haber*, *zeyl*, *arzuhal*, *teşekkürname*, *arıza*, *nemika*, *bereketname*, *keşifname*, *tavsiyename*, *vekaletname*, *patriklik kararnamesi*, *vakfiye*, *vilayet emirnamesi*, *buyuruldu*, *jurnal*, *irade-i seniyye*, *ferman-ı hümayun*'un yanında bazıları da *telgraf*'tır.

Patrikhanenin yazışma yaptığı makamları iki kategoride değerlendirmek mümkündür;

1- İç yazışmalar: Bu yazılar patrikhane ile İstanbul'daki (*Dersa'adet*) patriklik vekilliği ile Süryani nüfusun bulunduğu yerleşim yerlerindeki temsilcilerlerdir.

2- Dış yazışmalar: Patrikhanenin, yazının konusu ile ilgili olan muhtelif makamlarla yapmış olduğu yazışmalar olup başlıcaları şunlardır:

Başkentte; Saray, Sadaret, Adliye ve Mezahib Nezareti. Dahiliye Nezareti, Maliye Nezareti, Hariciye Nezareti, Şura-yı Devlet Riyaseti ve Rum patrikliği.

Taşrada ise, en başta patrikhanenin bulunduğu Diyarbakir Valiliği olmak üzere vilayet merkezindeki Bidayet Mahkemesi Riyaseti, Şerfiye Mahkemesi Riyaseti, Belediye Reisliği, Müftülük Makamı, Telgraf Posta Müdürlüğü vs.

Vilayet merkezi dışında ise, Süryani nüfusun bulunduğu kaza kaymakamlıkları, kasaba ve nahiye müdürlükleri, köy muhtarları.

Ülke dışında; Hindistan'da bulunan Süryani din adamları ve resmi makamlar, İngiltere, Fransa, Rusya konsoloslukları, Mısır Hidivliği.

Osmanlı bürokrasisinde, makamlar arasındaki (yani alt makamdan üst makama, üst makamdan alt makama veya aynı seviyedeki makamlar) yazışmalarda birbirlerine nasıl hitap edecekleri belli kurallara bağlanmıştır. Patrikhane yazışmalarında bu kurallara azami riayet edildiği görülmektedir.

Yazışmaların tamamına yakını Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olup, az sayıda Arapça, İngilizce ve Süryanice belge bulunmaktadır. Bunun sebebi, muhatapların veya dilekçe sahiblerinin Türkçe bilmiyor olmaları olabilir.

Belgelerin tamamı (Süryanice ve İngilizce olanlar hariç) rikʿa kırması hattı ile yazılmıştır. Yazıların tamamına yakını tashih edilerek temize çekilerek (*tebyîz*) yazılmıştır. Üzeri çizilerek düzeltme yapılmış yazı oldukça azdır.

Defterlerdeki kayıtların tamamına yakını patrikliğin muhtelif makamlara yazdığı yazılardır. Bazı nezaretlerden gelen yazılar ile bir miktar irade-i seniyye ve ferman, yazışma konusu gereği ilgi tutulmak üzere deftere kaydedilmiştir.

Yazışmaların Konuları

Patrikhane defterlerinin temel konusu doğal olarak Süryaniler ve Süryaniliktir. Ancak yazışmaların tamamını konularına göre şöyle sınıflandırmak mümkündür:

Din ve Mezheble İlgili Konular

Süryanilikten İslam'a geçenler veya tekrar geri dinine dönenlerle ilgili soruşturmalar.

Süryanilikten Süryani Katoliklik veya diğer mezhepler arası geçişler ve bundan doğan problemler.

Bulunduğu patriklik makamına ve genel ahlakî kurallara aykırı bazı davranışları nedeniyle azl edilen Patrik Abdülmesih'in halk ve din adamları arasında yürüttüğü fesat çıkarıcı faaliyetleri ve buna karşı tedbir alınması.

Uygunsuz hareketleri nedeniyle Suriye murahhası Bitris'in (Petrus) ve diğer bazı din adamlarının azilleri ve topluluğa zarar veren davranışlarıyla ilgili gereğinin yapılması talebi.

Bir takım uygunsuz davranışlarda bulunan Abdunnur Efendi'nin azli ve hakkında soruşturma yapılması.

Humus'ta Mar Elyan Manastırı'na Süryani Katoliklerin müdahaleleri.

Hindistan'daki Süryanilerle ilgili muhtelif konular.

Diğer gayr-i Müslim milletlerde olduğu gibi Süryani Kadim Patrikhanesi'ne ait bir Nizamname düzenlenmesi gereği ve 64 maddelik bir taslak hazırlandı.

Patrikhanedeki Ruhani ve Cismani Meclis-i Muhtelit üyeleri seçimi.

Musul ve bağlı kazalarda bulunan topluluğa ait kiliselerde görevli şemmasların miktar ve isimlerini gösterir defter.

Musul'da Mar Tuma kilisesinde bulunan şemmasların listesi.

Hakkında bir ferman bulunmadığı halde açık olan kilise ve manastırların Dersa'adet'teki patrikhaneye takdim kılınan defteri.

Ferman ile kurulmuş olan kilise ve manastırlarda görevli olan şemmasların listesi.

Adlî ve Hukuki Konular

Kız, kadın kaçırma, kavg, küfürleşme vesaire gibi adi suçlarla ilgili adli konular.

Karakol askerlerinin yöre halkına verdiği rahatsızlıklardan şikayet.

Hapse düşen topluluk üyelerinin hakkını arama.

Katolik Süryanilerince Süryani Kadim kilise ve manastırlarının vakıf ve emlakına elkonulması konusundaki davalar.

Vefat eden Süryani ruhbanların miraslarıyla ilgili davalar.

Kudüs'te Kamame Kilisesi'ndeki Süryanilere ait manastırla ilgili Ermenilerle olan anlaşmazlıklar.

Topluluğa ait din adamlarınca yapılması gereken nikah, boşama, vasilik konularındaki hak arama davaları.

Ermenilerle zaman zaman ortaya çıkan arazi, kilise, vakıf arazileri, İdare Meclisi ve Bidayet Mahkemesi azalığı anlaşmazlıkları.

Musul'da Tahira Kilisesi'yle ilgili Katoliklerle olan anlaşmazlıklar.

Kilise ve manastırların vakfı olan bağ, bahçe ve diğer arazilere müdahale edenler hakkındaki şikayetler ve davalar.

Dayr al-Abyaz – Lice'de – Ak Manastırı'nın aidiyetiyle ilgili Ermenilerle olan çekişmeler ve davalar.

Patrikhaneye ait Diyarbekir'in Sur dışındaki Şam'hane denenen yerdeki vakıf arazisine yapılan fuzuli müdahale davası.

Topluluk içi miras, nikah gibi Medeni Hukuk meseleleri.

Seferberlikte Süryanilerin istisna tutulma durumu.

İdari Konular

Vilayet veya Kaza Meclis-i İdare azalığına ve Bidayet Mahkemesi azalığına Süryani Kadim temsilcisi atamaları veya bu konulardaki haksızlıkların giderilmesi talepleri.

Süryani topluluğundan olan memurların tayini veya bunların uygun görevlere atanmaları ile ilgili tavsiye ve referanslar.

Topluluğa kötü davranan valilerden şikayetin, iyi davrananlardan ise memnuniyetin bildirilmesi.

Süryani din adamlarından bazılarına veya devlet görevlisi olan bazı kişilere nişan ve rütbe verilmesi tavsiyesi yazıları.

Zafaran Manastırı'nda kitap ve risale basmak için kurulacak olan matbaa ile ilgili yazışmalar.

Süryani okullarında okutulacak olan kitap ve risalelerin basılması.

Tamire muhtaç mektep, ayazgâh, kilise ve manastırların tamiri için izin talebi.

Süryani Kadim milletinin nüfusunun tam olarak bilinmediği, patrikhanede bulunan kayıtlarda da bu bilginin olmaması sebebiyle bir çalışma yapılması gerektiği.

Mardin merkez ile sancağa bağlı olan tüm kaza ve köylerde yaşayan Süryani Kadim milleti nüfusunun miktarını gösteren defter.

Kazalara bağlı Süryani nüfus barındıran köylerin listesi.

Ruhsatsız açılan gayr-i Müslim okulları konusu.

Diğer gayr-i Müslim topluluklar gibi Süryani patrikliğinin de Dersa'adet'te temsil edecek bir memur bulundurulması müracaatı.

II. Abdülhamit sonrası iktidara gelen İttihad Terakki'den Meclis-i Ayan'da üç adet Süryani azanın da bulunması talebi.

Süryani din adamlarının askerlikten muaf tutulmaları.

Muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri.

Hükümetçe ihanetleri tespit edildiği için yerlerinin değiştirilmesine gerek görülen Ermenilerin sevkleri esnasında yanlışlıkla Süryani-i Kadim topluluğundan da liva, kasaba ve köylerden başka yerlere sürülen kişilerin yerlerine döndürülmeleri.

Mali Konular

Süryani köylerinin aşar, ağnam, bedelat-ı askeriye gibi vergilerinde zaman zaman ortaya çıkan haksızlıkların ve yanlışlıkların giderilmesi.

Mardin'e *tabi*^c Zafaran Manastırı'nda bulunan ruhban, fukara ve kimsesiz yetim çocuklarla patrikhanenin idaresi için yiyecek ve yardım istenmesi.

Kilise ve manastırların vergi muafiyeti meseleleri.

Zafaran Manastırı'nın vergilerden muafiyeti ve bu konuda karşılaşılan problemlerin çözümü.

Çekirge, böcek gibi zararlıların zararının giderilmesi tedbirleri.

Kürt aşiretlerinin saldırıları veya talanları sebebiyle fakir düşen kişi veya kişilere ve bazı köylerin halkına yardım edilmesi, bu sebeplerle vergisini ödeyemeyenlerin borçlarının ertelenmesi.

Patrik efendiye, Kildani patriğine verildiği gibi bir maaş bağlanması.

Süryani Kadim topluluğumuza ait mekteplerine ödenek gönderilmesine dair

Topluluk İçi Konular

Süryani din adamları hakkında soruşturmalar.

Süryani milletine ait okulların ve bunlardaki öğrencilerin sayılarını gösteren defter.

Padişahın tahta çıkışı, culus yıl dönümleri, doğum günü kutlaması ile Kurban ve Ramazan Bayramı tebriki için yazılan tebrik yazıları.

Patrik seçimi ve bununla ilgili yaşanan problemler ve yeni seçilen patriğin tebrik yazıları.

Mardin'e *tabi*⁷ Zafaran Manastırı'nda eskiden beri eğitim veren okuldan mezun olanlarına ruhbanlık görevi verilmesi.

Süryani Kadim patrikliğine *tâbi*⁷ vilayet, liva, kaza ve nahiyelerde bulunan metropolitlerin listesi.

Anadolu'da bulunan tüm Süryani kilise ve manastırlarının listesi.

Süryani mekteplerinin öğrenci adedi ile yıllık masraflarını gösterir tablo.

Asayişle İlgili Konular

Zaman zaman meydana gelen Yezidi, Kürt ve diğer eşkıyaların Süryanilerin yaşadığı köylere ve halka saldırıp onları öldürmeleri, yaralamaları, mal, eşya ve paralarını çalmaları, kilise ve manastırları yağmalamaları.

Eşkıyanın ibadethanelere saldırıp eşyaları çalmaları.

Kürt aşiretleri tarafından Süryanilere yapılan saldırılar, öldürmeler, yaralamalar, tecavüzler, kadınları kaçırmalar, kiliseleri yıkma ve yağma etme, mal, eşya ve hayvanlarını çalmaları olayları ve mağdurlarla çalınan eşyaların, hücum eden aşiretlerin listeleri. (Diyarbakir hadisesi)

Büyük karışıklıkta (İğtişâşât-ı mündefi⁷a) insanların Kürt aşiretlerin saldırılarından korkup şuraya buraya dağıldıkları, halktan bir kısmının ise usul ve nizama aykırı olarak zorla din (ve mezheb) değiştirildiği ve gereğinin yapılması talebi.

Ermenilerin Süryaniler arasında dolaşarak fesat çıkardıkları.

Ermenilerin topladıkları kalabalıkla Diyarbakir'in bazı kazalarında Süryanilere zulüm edecekleri haberinin alındığı ve tedbir alınması gerektiği.

Süryani ruhbanlara sokaklarda çocuklar tarafından yapılan hakaretlere engel olunması.⁷

Döneme Ait Tarih Kaynakları ve Araştırmaları İtibarıyla Patrikhane Defterleri

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Osmanlı Arşivi ve Cumhuriyet Arşivi'nde Süryani Toplumu ile alakalı çok sayıda belge bulunduğu bilinmektedir. Ancak bunların sadece tasnif edilip araştırmaya açılmış olanlarına ulaşabilmek mümkündür.

⁷ Bu konular, şimdiye kadar transkribe ettiğimiz defterlerden tespit edilmiş olup hemen hemen her defterin bu içerik formatında olduğu görülmüştür. Defterleri transkribe çalışmalarımız devam etmektedir.

Bu bağlamda, konunun araştırmacıları birinci el farklı arşiv kaynaklarına ulaşamadıkları için aynı belgeler tekraren kullanılmakta; bu da konuya yeni bir perspektif yeni bir bakış açısı getirilmesini zorlaştırmaktadır.

Bu makalede ele alınan Patrikhane Defterleri'nin keşfedilmemiş olup, henüz araştırmacılar tarafından hiç kullanılmamış olması bunların önemini bir kez daha göz önüne sermektedir.

Dolayısıyla Patrikhane Defterlerin incelenmesi ve analiz edilmesi sonucu Süryani topluluğuna ait, kültürel, mali, dini, siyasi ve toplumsal hayata vs dair yeni bilgiler ortaya çıkacak, bu da Cumhuriyet tarihinin hala tartışılmakta olan Süryaniler konusuna farklı bakış açıları sunacaktır.

Sonuç

Osmanlı İmparatorluğu'nun en uzun yüzyılının üçte birini teşkil eden 1887-1920 yılları arasına ait Süryani Kadim topluluğu hakkında sosyal, ekonomik, hukuk, asayiş gibi konularda değerli bilgiler içeren Patrikhane Defterleri, aynı zamanda bölge tarihi ve Osmanlı Devleti'nin Süryani politikası açısından da oldukça önemlidir.

Akademik açıdan bu kayıtların Süryanilerin bakış açısını yansıttığı unutulmamalıdır. Tıpkı Osmanlı arşivindeki her belgenin, devletin resmi evrakı olması hasebiyle olaylara kendi bakış açısını yansıttığı gibi:

Yazışmaların tamamına bakıldığında patrikliğin, topluluk üyelerinin gerek ferdî ve gerekse topluluk olarak küçük-büyük her problemi ile ilgilendiğini, haklı her talebini dile getirdiğini, hukuki olan her türlü hakkını büyük bir medeni cesaretle aradığını açıkça görmek mümkündür.

Bu bağlamda, söz konusu dönemde Süryanilerin dini durumları ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar, makale içerisinde de belirtildiği gibi, mezhepler arası geçişlerde yaşananlar, patriklerin tutumları, bir Nizamname düzenlenerek Patrikhanenin daha sistematik bir hale kavuşturulması talebi gibi pek çok konu bulacaklardır.

Yine konu ile ilgili çalışan araştırmacılar için bölgede ikamet eden Süryani topluluğunun hukuki ve adli durumlarına ait genişçe bir arşiv mevcuttur. Nikah, evlenme, boşanma, miras gibi medeni hayatı alakadar eden konuları ihtiva eden belgeleri görmek ve incelemek mümkündür.

Patrikhane Defterleri'nde idareyi ve idari konuları ilgilendiren belgeler de mevcuttur. Vilayet veya kaza Meclis-i İdare azalığına seçilen Süryani Kadim temsilcisi, bölge valileri ile topluluk arasındaki ilişkileri ihtiva eden belgeleri görmek mümkündür.

Ayrıca, mali konularda da – topluluğun vergi konularında yaşadığı problemler, vergi muafiyetleri – mali düzenlemelerde bu defterlerde de yer almaktadır.

Son olarak Süryani topluluğun asayiş konusunda karşılaştığı problemlerle ilgili de belgeler bulmak mümkündür. Bölgede o dönemde mevcut eşkiyanın Süryani köylerine yaptığı baskınlar, ibadethanelere yaptığı saldırılar, manastır ve kiliseleri yağmaları bunlardan bazılarıdır.

Kısaca, Patrikhane defterlerinde Süryani Topluluğuna ait, idari, hukuki, mali, asayiş konularında yeterli sayıda bilgi-belge bulmak mümkündür.